

**ВІДГУК**  
офіційного рецензента  
ГУРИ ВІКТОРІЇ ВІКТОРІВНИ  
на дисертаційне дослідження  
**ХУАН ТАЙЛУН**  
**«Специфіка ритму в китайській традиційній  
інструментальній музиці»,**  
поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії  
за спеціальністю 025 Музичне мистецтво

Проблема специфіки ритму в китайській традиційній інструментальній музиці, яка порушується у дисертаційному дослідженні Хуан Тайлун, зумовлена діалогом культур «схід – захід». Західноєвропейська та східна традиції дозволяють виявити спільні та відмінні риси обох культур, а також особливості їх взаємодії та впливу. На думку рецензента, ця тема достатньо унікальна, з одного боку, з іншого – ізольована. Вона пов'язана з розвитком суспільно-культурних процесів Китаю і має значні резерви щодо подальшого вивчення. Інструментальне мистецтво Китаю увійшло до сучасного мистецького побуту не так давно, оскільки воно тісно пов'язане з європейськими культурними традиціями. Також слід наголосити на тому, що китайці, протягом багатьох століть, надзвичайно старанно ставляться до своїх традицій, і не завжди говорять про європейський вплив на свої культурні процеси.

Становлення мистецтва і культури Китаю пов'язане з двома векторами впливу. Перший - європейський, що вирізнявся розвитком академічної музики композиторів Європи і включав впровадження академічного стилю виконання, створення мережі спеціалізованих навчальних закладів європейського зразка, творчих колективів західноєвропейського типу. Другий - національний вектор, який реалізовувався на всіх рівнях музичної освіти і був спрямований на популяризацію підготовки виконавців на народних інструментах. Саме ці особливості китайської інструментальної музики в історико-теоретичному дискурсі стали точкою відліку у розкритті теми дисертаційного дослідження Хуан Тайлун і визначили *повизну та актуальність* у напрямку обґрунтування методологічно доцільних позицій комплексного аналізу китайського традиційного інструментального виконавства як цілісного художнього явища, розвиток якого пов'язаний з культурно-історичними процесами і трансформаційними змінами у виконавській практиці.

**Зв'язок теми дисертації з науковими програмами.** Тема дисертаційного дослідження Хуан Тайлун змістовно пов'язана із комплексною темою кафедри музикознавства та культурології Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка «Тенденції розвитку української культури і мистецтва минулого та сьогодення у контексті світової інтеграції» (державний реєстраційний номер 0121U107489), що також підтверджує її актуальність.

**Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна.** Дисертаційне дослідження Хуан Тайлун «Специфіка ритму в китайській традиційній

інструментальній музиці» представлено у вигляді кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до розділів та загальних висновків, списку використаних джерел (201 найменування), додатків. Загальний обсяг дисертації становить 205 сторінок. Основні положення роботи викладено та переконливо обґрунтовано на 180 сторінках основного тексту.

У вступі висвітлено основні положення роботи. У першому розділі розглянуто історико-теоретичні аспекти дослідження проблеми взаємодії традиційного і сучасного в інструментальній китайській музиці. У другому - особливу увагу приділено чуттю музичного ритму як універсальній категорії з точки зору музикознавства, а також значенню ритму в традиційному інструментальному музичному мистецтві, зокрема традиційній інструментальній музиці Китаю. У третьому розділі висвітлюються питання розвитку музичного інструментарію в контексті китайських національних традицій та еволюційні процеси розвитку традиційних музичних інструментів Китаю з урахуванням зовнішніх впливів.

Автор дисертації спирається на комплексне використання мистецтвознавчого, виконавсько-інтерпретологічного, історико-аналітичного, аксіологічно-ціннісного *підходів*, які забезпечують глибокий аналіз феномену китайської традиційної інструментальної музики з огляду на її ритмічні особливості. Комплексне використання запропонованих *методів* (порівняльно-структурного, етноорганологічного, інтеграційного тощо) дозволило виконати цілісне дослідження китайської традиційної інструментальної музики, висвітлити її ритмічні особливості та можливості екстраполяції в сучасну виконавську практику.

Новітнім і привабливим є *матеріал дослідження*, зокрема використання творчості Сюй Чанцзюня, Ян Ліцина, Го Венцзіна, Сюй Мендуна також Сичуаньського оркестру народних інструментів та Державного оркестру народної музики Китаю. Дисертант здійснює компаративний аналіз творів китайських композиторів: Вень Децін, Лі Інхай, Тан Дун, Чень І, Чжоу Веньчжун, Шен Цзунлян та інших, що дає можливість говорити про взаємодію візуалізації звуку та «озвучування» письма. Сучасне китайське композиторське мислення неочікувано доповнюється новим компонентом — мистецтвом каліграфії, «яке дедалі частіше постає не лише як візуальна практика, а як концептуальний чинник міжмистецької комунікації. Каліграфія виявляється своєрідним посередником між різними художніми системами, формуючи діалог між історичними епохами, стилями та культурними кодами» (дис., с. 163).

**Наукова новизна отриманих результатів і висновків дисертації.** У дисертаційному дослідженні Хуан Тайлун вперше, в українському мистецтвознавстві, китайське традиційне інструментальне мистецтво з огляду на специфіку ритму в ньому як об'єкта всебічного історико-теоретичного аналізу; висвітлено синтез китайських національних традицій зі світовим музичним досвідом шляхом стилістичного аналізу взірців китайської традиційної інструментальної музики; з'ясовано взаємозв'язок китайської та європейської інструментальної музики в контексті інтеграції; схарактеризовано китайський

музичний традиційний інструментарій як чинник реалізації засобів музичної виразності у виконавській практиці; введено до наукового обігу маловідомі зразки китайської традиційної інструментальної музики. Уточнено наукові положення щодо історико-культурних та жанрово-стильових особливостей китайської традиційної інструментальної музики. Подальшого розвитку набули наукові уявлення про специфіку ритму в традиційній інструментальній музиці Китаю; виконавські підходи щодо використання засобів музичної виразності, у тому числі ритму в китайській традиційній інструментальній музиці.

Безсумнівною є *практична цінність* роботи, яка зумовлена результатами історико-культурного аналізу нових практичних можливостей для китайської традиційної музики, використанням матеріалу при викладанні таких дисциплін, як: «Історія музичного мистецтва», «Історія музичного виконавства», «Інструментальний ансамбль», в класі основного інструменту та інструментального ансамблю, як додатковий матеріал у репертуарному забезпеченні студентів-інструменталістів, слугувати основою для розробки методичних рекомендацій, спрямованих на поліпшення викладання ансамблевого та сольного виконання інструментальної музики.

**Повнота викладу наукових положень в публікаціях автора.** За темою дисертації опубліковано 7 одноосібних публікаціях: 3 статті – у виданнях, затверджених МОН України як фахові; 4 праці - апробаційного характеру. Матеріали кваліфікаційної роботи було апробовано на 4 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях (дис., с. 24 та додаток А с. 203 - 205).

**У Першому розділі** в центрі уваги опинились питання традиційної музики Китаю як соціокультурного явища у динаміці. Автор вивчає мистецький доробок Китаю у певних проєкціях: традиційне інструментальне мистецтво крізь призму усвідомлення його трансформаційних закономірностей у процесі музично-культурної еволюції; взаємовплив та синтез музичних культур сходу та заходу та проблеми музикування на традиційних інструментах, у тому числі, на ударних, поширення традиційного виконавського мистецтва, узагальнення виконавських виражальних засобів в традиційній інструментальній музиці та їх екстраполяція на сучасну виконавську практику. Звідси утворюється висновок про взаємозв'язок китайського та європейського інструментального мистецтва «у контексті інтеграційних процесів проявляється вплив західної музичної традиції на національну практику Китаю» (дис., с. 103).

**Другий розділ** «Ритм у китайській традиційній інструментальній музиці: музикознавчий аспект» присвячено ритму в традиційному інструментальному музичному мистецтві. Вивчаючи поняття музичного ритму, Хуан Тайлун приходять до висновку, що це універсальна категорія універсальна категорія, що «виходить за межі суто музичного мислення» (дис., с. 128). У ній вдало поєднуються загальне поняття ритму, біоритму (як відчуття, що властиве фізіологічній природі людини), музичного ритму (як поняття, що мало історичні передумови становлення), музично-теоретичного вчення про ритм як один із найважливіших емоційно-виражальних і формоутворювальних елементів

музичної мови. На думку рецензента, аналітичний матеріал є однією з сильних сторін дисертації.

У підрозділі 2.2. «Роль ритму в китайській традиційній інструментальній музиці» з метою висвітлення особливостей ритму в китайському традиційному музичному мистецтві, дисертант вважає за доцільне розглянути засоби музичної виразності. Схарактеризовано особливість ритму традиційної китайської музики, яка полягає в тому, що, за винятком окремих випадків (наприклад, вступів у вільному ритмі), більшість творів написано в двотактному ритмі, яка пов'язана з принципом природної двоїстості.

**Матеріал третього розділу** «Традиційне інструментальне мистецтво Китаю як феномен музичної практики» висвітлює питання становлення та розвитку музичного інструментарію в контексті китайських національних традицій. В розділі простежуються 2 напрямки. Перший «Традиційні музичні інструменти: специфіка та типологія» (підрозділ 3.1), де задекларовано, що «музичний інструмент постає не лише технічним засобом звуковидобування, а й повноцінним культурним артефактом, своєрідним арт-об'єктом, що бере безпосередню участь у процесі художньої комунікації» (дис., с. 144). Рецензент погоджується з цим твердженням. «Саме в такому контексті формувалася концепція нової китайської музики, зорієнтованої одночасно на збереження етнічної ідентичності та на входження до світового музичного простору» (дис., с. 160).

У другому підрозділі 3.2. «Ритм у традиційній інструментальній музиці кінця ХХ – початку ХХІ століття» узагальнено основні характеристики ритму в китайській традиційній інструментальній музиці в сучасних умовах. Здійснено аналіз творчості Го Венцзіна, Сюй Мендуна, Сюй Чанцзюня, Тан Дуна, Цюй Сяосуна, Чжоу Веньчжуна, Ян Ліцина та багатьох інших композиторів. З проведеного аналізу дисертант узагальнює, що «у виконавській практиці ХХ – початку ХХІ століття ритм у китайському традиційному інструментальному мистецтві постає як динамічна категорія, що поєднує історично сформовані фольклорні та ритуальні засади з сучасними академічними формами музикування. Збереження інтонаційно-ритмічної специфіки народного матеріалу в умовах оркестрового та ансамблевого виконавства свідчить про здатність традиційної ритміки адаптуватися до нових жанрових і стилістичних контекстів без втрати національної ідентичності» (дис., с. 175).

Поряд із загальним позитивним враженням від роботи рецензент вважає, що перспективним спрямуванням дослідження є звернення до народнопісенної творчості Китаю, адже народна пісня має неабияке значення для формування метроритмічних особливостей музичної мови, імпровізаційність, циклічність тощо. Народна пісня – це мова, ідеологія, етика та традиції різних регіонів стародавнього Китаю. Вона відображає не тільки світоглядні та духовні цінності. Саме цей жанр дозволяє окремо вивчити кожен елемент музичної системи, зокрема ритм, проаналізувати і зіставити їх один з одним, об'єднавши в цілісну структуру, виявити подібності та відмінності, протиріччя і сполучні характеристики, пріоритет одних елементів по відношенню до інших, прослідкувати динаміку розвитку кожного елемента і всієї музичної системи в

цілому. Хоча дисертант у кваліфікаційній науковій роботі згадує деякі праці щодо особливостей ритму в китайській народній творчості. Проте висловлені рекомендації, перспективи ніякою мірою не применшують загальної та наукової вагомості дослідження Хуан Тайлун.

Отже, мету дослідження, що полягає в осмисленні специфіки ритму в традиційній інструментальній музиці Китаю в контексті історико-культурних особливостей розвитку музичного мистецтва країни (дис. с. 19), досягнуто, поставлені автором наукові завдання, вирішено повною мірою.

**Загальний висновок щодо відповідності роботи встановленим вимогам.** Все вищезазначене надає підстави вважати дисертаційне дослідження Хуан Тайлун «Специфіка ритму в китайській традиційній інструментальній музиці» важливим внеском у сучасне українське музикознавство. Дисертація є завершеним самостійним фаховим дослідженням, яке відзначається новизною, має теоретичне та практичне значення, предмет, об'єкт і методологічна база відповідають вимогам до кваліфікаційних праць такого рівня, апробація результатів підтверджує, що всі винесені на захист положення та висновки одержані самостійно.

На цих підставах дисертаційне дослідження повною мірою відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а його автор Хуан Тайлун заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Офіційний рецензент:  
кандидат педагогічних наук,  
старший викладач кафедри  
музикознавства та культурології  
Сумського державного педагогічного  
університету ім. А. С. Макаренка

Вікторія ГУРА

